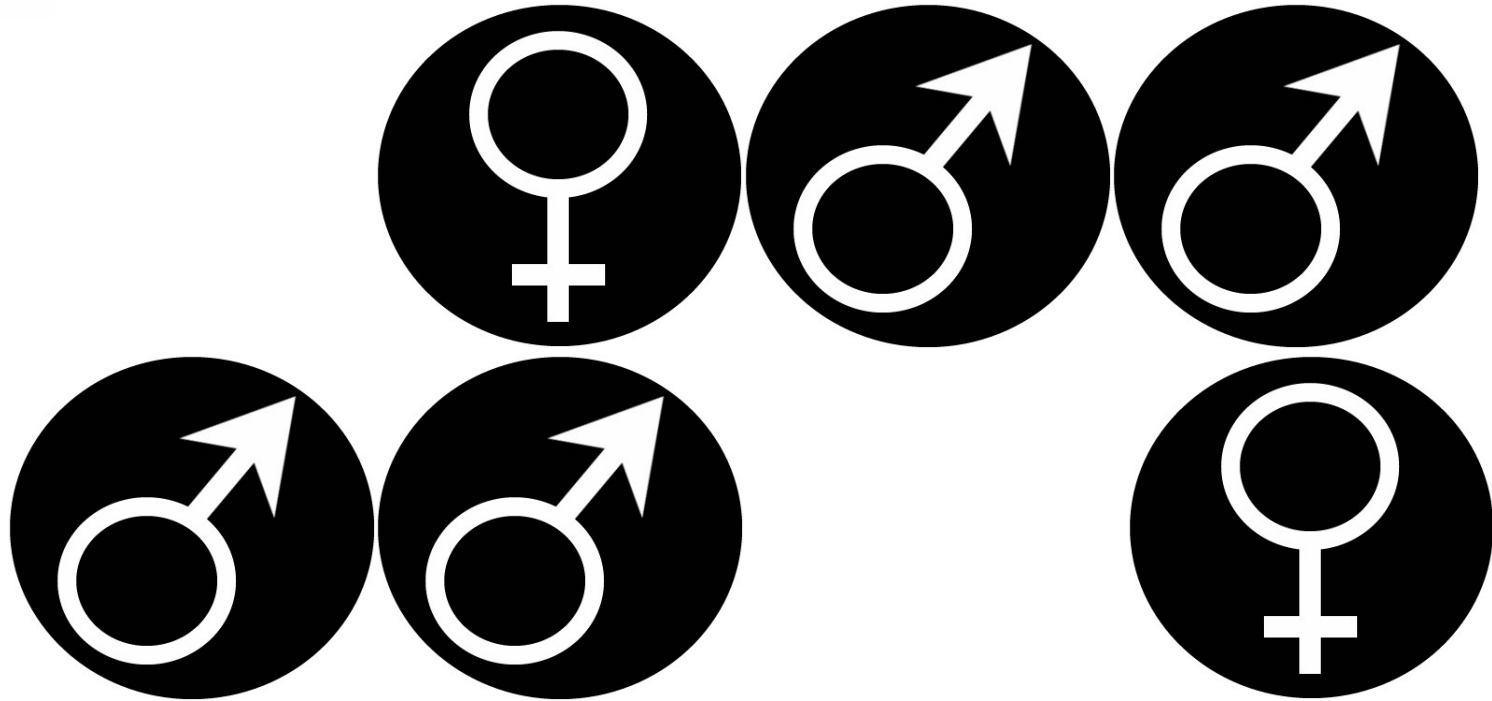

ICT infrastruktura

Razvoj informacionog društva i
rodna ravnopravnost

Disclaimer

Svi stavovi, ideje i predlozi izneti u ovoj .ppt prezentaciji predstavljaju autorove lične poglede na svet i nikako se ne mogu dovesti u vezu sa službenim stavovima, planovima i poslovnom politikom Telekoma Srpske a.d. Banja Luka niti bilo kog predstavnika ovog akcionarskog društva.

Autor se odriče svake odgovornosti koja može proisteći iz eventualno pogrešnog/neodgovarajućeg tumačenja bilo kog od iznetih stavova.

Ova .ppt prezentacija izraz je dobre volje i autorov mali doprinos boljem razumevanju problema (između ostalog i rodne ravnopravnosti) koje BiH mora rešiti kako bi izgradila informaciono društvo i uključila se u moderne svetske tokove kao zemlja sa perspektivom.

Stanje u BH društvu...

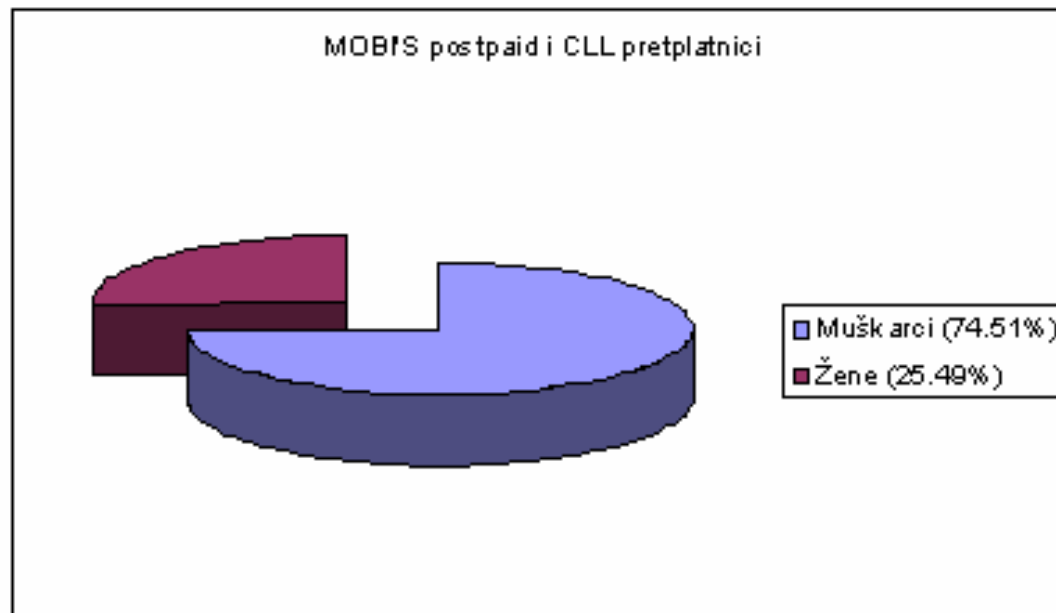
- BiH je u neravnopravnom položaju u odnosu na zemlje Evrope i sveta...
- Resursi i upravljanje resursima u BH društvu neravnomerno i neadekvatno su raspoređeni...
- BiH je zemlja sa naglašenim patrijarhalnim i konzervativnim pogledima na život, zemlja sa poremećenim sistemom vrednosti...
- BiH je zemlja apatije, inercije i apstinencije...
- U BiH ljudi nedovoljno komuniciraju...

Kontrasti u telekomunikacijama (ICT)...

- Čini se da BH telekomunikacije u kvalitativnom smislu idu nekoliko koraka ispred ostalih segmenata društva (www.RAK.ba, 3 licencirana mobilna GSM operatora, 3 licencirana fiksna operatora, 45 licenciranih ISP-ova, 63 licencirana mrežna operatora)...
- Savremene tehnologije i telekomunikacione usluge dostupne su širom BiH, ali za komunikaciju nisu dovoljni samo telefon i Internet...
- Za komunikaciju su neophodni muškarci i žene koji žele istinski napredak i ravnopravno angažovanje svih na izgradnji društva bez predrasuda i društva koje mora biti konkurentno prema globalnim merilima.

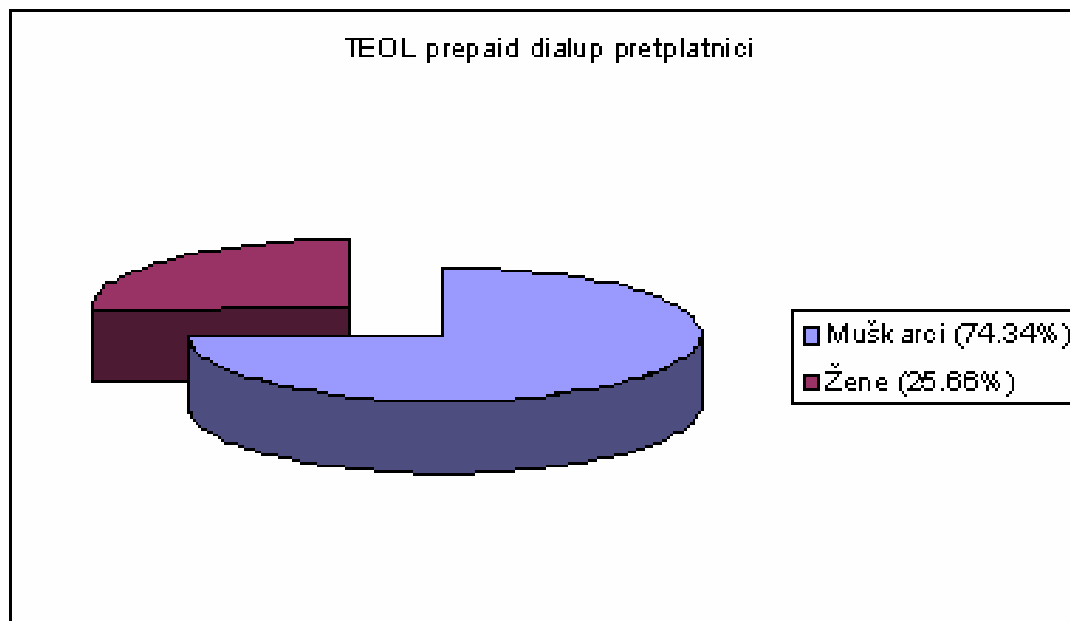
“Neke naše statistike...” (MOBI’S)

- Od ukupnog broja postpaid i CLL pretplatnika u MOBI’S-u žene čine 25.49%, a muškarci učestvuju sa 74.51%. Penetracija mobilne telefonije u BiH je 37%.

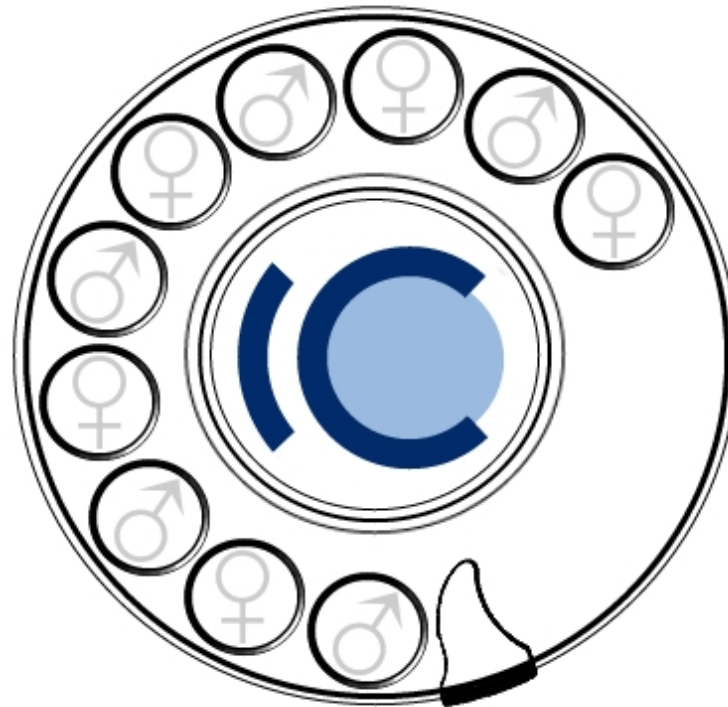

“Neke naše statistike...” (TEOL)

- Od ukupnog broja prepaid dialup korisnika u TEOL-u žene čine 25.66%, a muškarci učestvuju sa 74.34%. Internet penetracija u BiH je 8%.

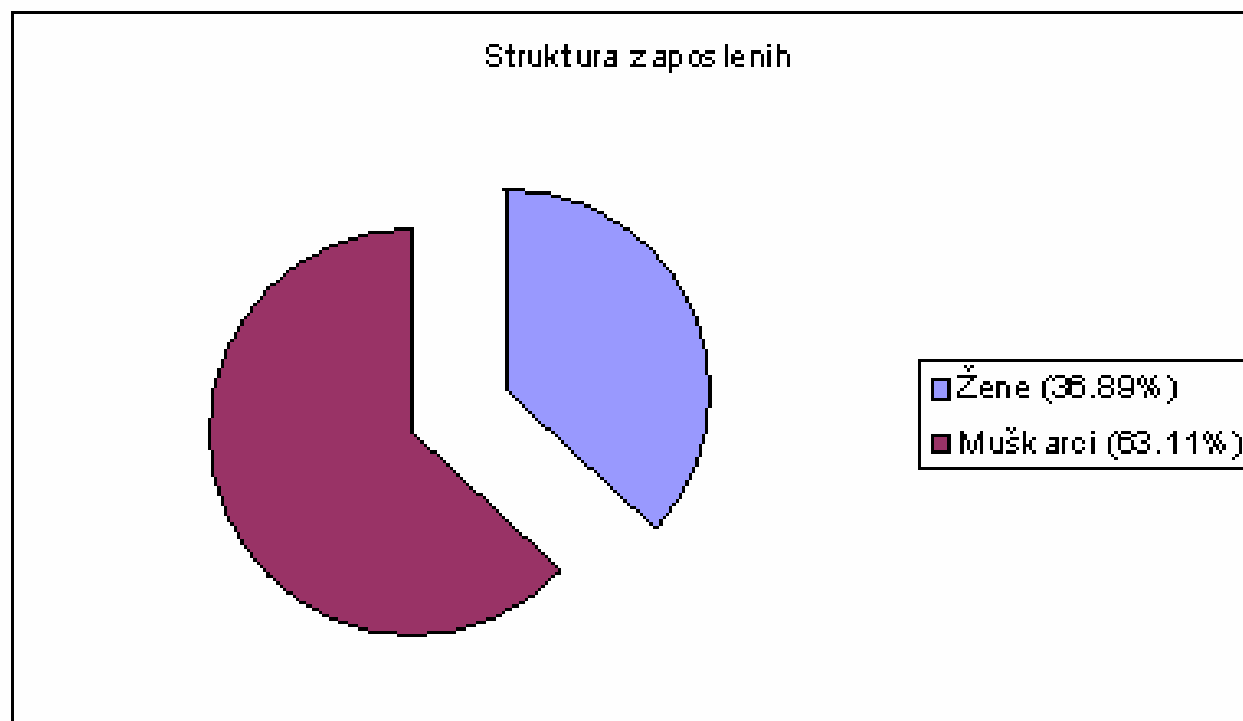
Zaposleni u Telekomu Srpske (2004)...

Pozitivan primer Direkcije za marketing i prodaju (20-F:8-M)...

Orijentacija kompanije: INFRASTRUKTURNA (M>>F), SERVISNA (M>F), KORISNIČKA (M~F).

Zaposleni u Telekomu Srpske (2004)...

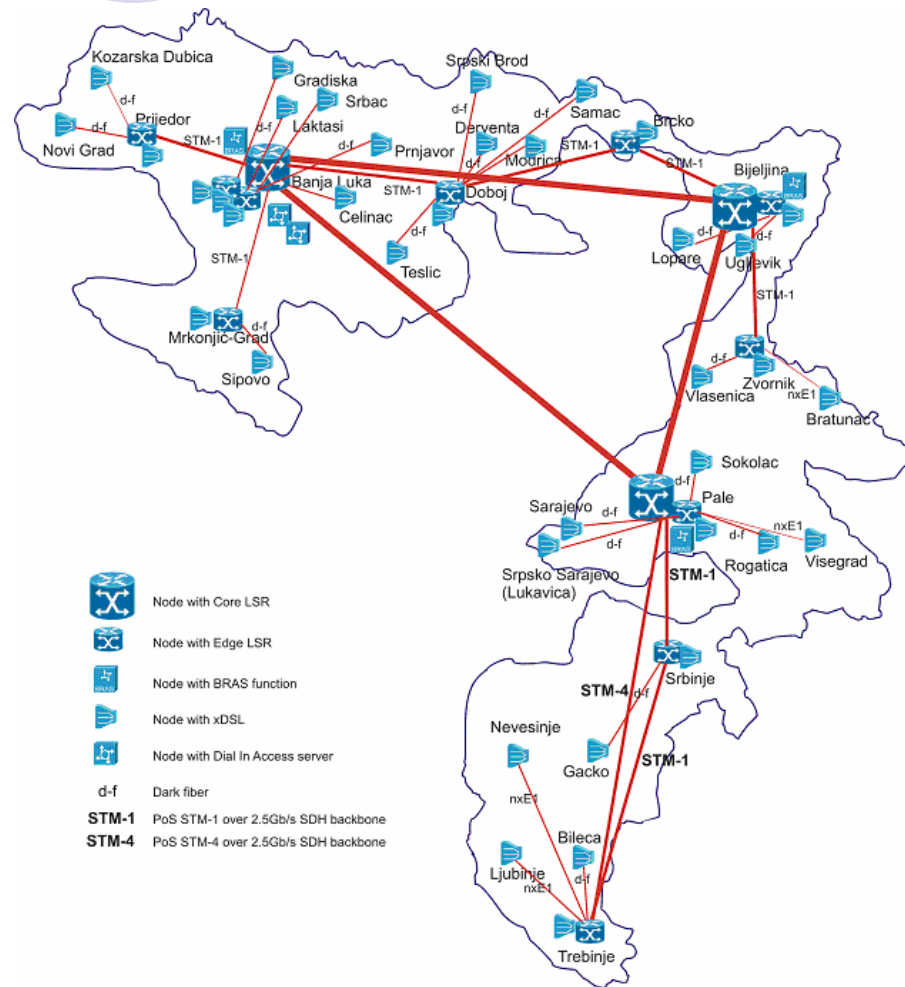
Infrastruktura kao "gender issue"...

- Fizički pristup infrastrukturi može biti problem, posebno u ruralnim područjima gde često ima više žena negoli muškaraca, pri čemu žene često vode računa o deci, starijima i domaćinstvu (kad ima mogućnosti, onda nema dovoljno vremena)...
- Radovi na izgradnji pristupne mreže su najskuplja investicija sa problematičnim ROI, CLL kao alternativa ima dobre rezultate...
- Ruralna područja su po pravilu veoma siromašna, alternativna ponuda Internet pristupa (WiFi npr.) je u domenu naučne fantastike...
- Kafanska "kultura" u našim krajevima prenosi se i na mesta poput sajber kafea u smislu da je u pitanju dominantno muška sredina...

Infrastruktura kao "gender issue"...

- Univerzalni pristup, kao nešto na čemu insistira regulator, je sjajna prilika za uvažavanje pitanja rodne ravnopravnosti...
- Univerzalne usluge su definisane Politikom sektora telekomunikacija BiH (konačni cilj PST je potpuna liberalizacija usluga)...
- Iz Zakona o komunikacijama: "Na predlog RAK, Veće ministara definiše opseg univerzalnih telekomunikacionih usluga i, po potrebi, finansijski mehanizam uzimajući pri tome u obzir stvarne potrebe građana i ekonomska i tehnološka kretanja na tržištu."
- U USO pravila gender-equality lobisti treba da "ubace" pitanja rodne ravnopravnosti. Primetno je da u Bosni i Hercegovini lobiranje tzv. ženskih grupa nedovoljno, uostalom kao i sve civilne/građanske inicijative...
- Pri rebalansu tarifa za govorne telefonske usluge (Pravilo 24/2005) trebalo je insistirati na dodatnim kategorijama poput samohranih majki, udovica i žena sa hendikepom... Rebalans poskupljuje cene u lokalnu, ali zato član 7. predviđa jeftinije tarife za dialup povezivanje na Internet...
- Naknade za licence za Internet provajdere su identične za sve bez obzira na veličinu ISP-a ili područje na kome ISP pruža uslugu. Veći troškovi za ISP-a su ujedno i veći troškovi za krajnjeg korisnika...

Broadband Internet pred vratima...

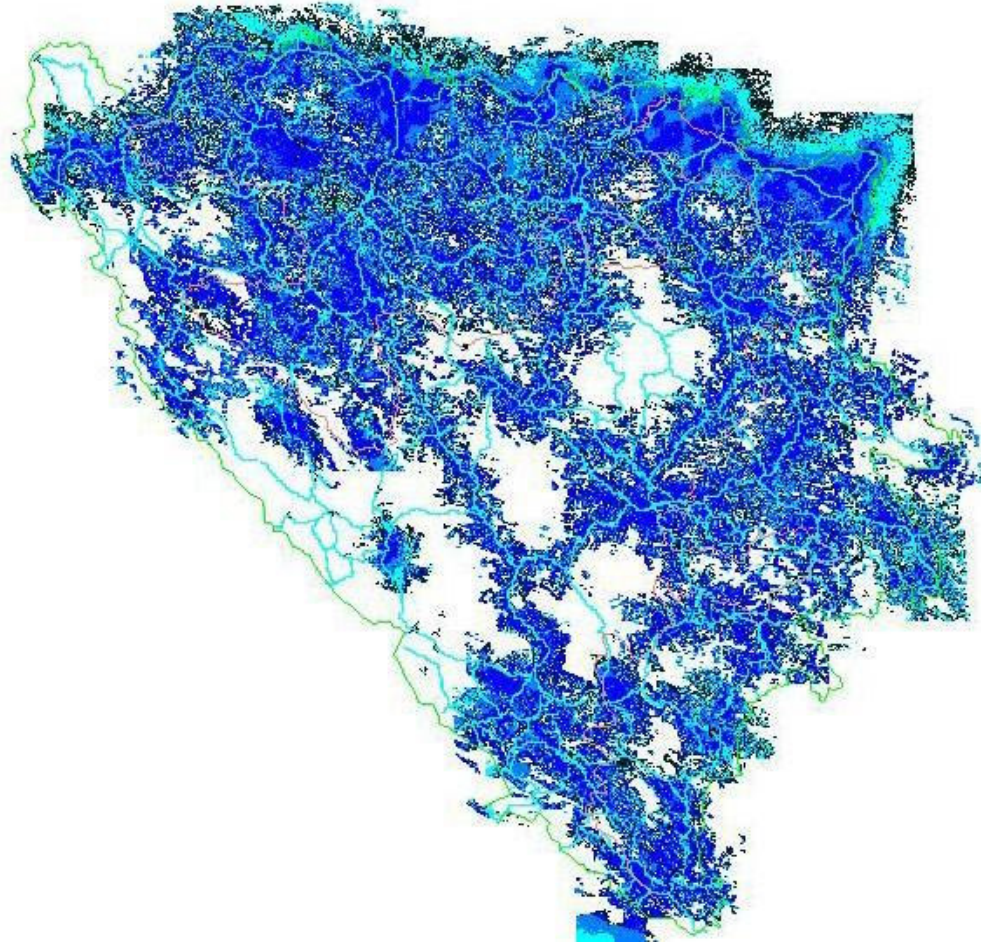
Broadband Internet pred vratima...

1. Banja Luka (3 lokacije)
2. Bijeljina
3. Bileća
4. Bratunac
5. Brčko
6. Celinac
7. Derвента
8. Doboj
9. Gacko
10. Gradiska
11. Kozarska Dubica
12. Laktasi
13. Ljubinje
14. Lopare
15. Modrica
16. Mrkonjic-Grad
17. Nevesinje
18. Novi Grad
19. Pale
20. Prijedor
21. Prnjavor
22. Rogatica
23. Samac
24. Sipovo
25. Sokolac
26. Srbac
27. Srpski Brod
28. Srpsko Sarajevo1
29. Srpsko Sarajevo 2
30. Teslic
31. Trebinje
32. Ugljevik
33. Visegrad
34. Vlasenica
35. Zvornik
36. Srbinje

1. Prijedor
2. Banja Luka
3. Mrkonjić-Grad
4. Doboj
5. Brčko
6. Bijeljina
7. Zvornik
8. Pale
9. Srbinje
10. Trebinje

1. Banja Luka
2. Bijeljina
3. Pale

Pokrivenost signalom mobilne telefonije (MOBI'S)...

Primer uobičajene percepcije odnosa sa sajta MOBI'S-a...

MOBI'S

“Druga” pitanja...

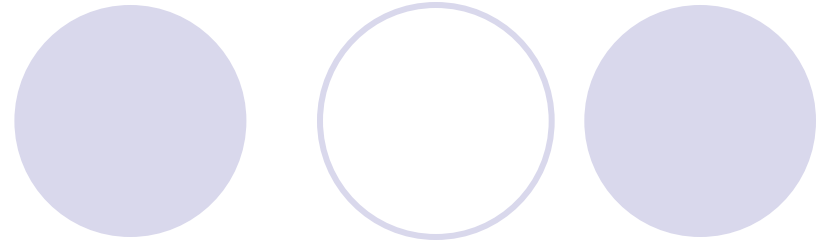
- Mesta za javni pristup Internetu (Internet/web kafe) su, dakle, dominantno muškog karaktera, i često “odbijaju” svojom atmosferom... U BiH je čak nedovoljan broj i takvih mesta.
- Žene se, u profesionalnom smislu, uglavnom ne odlučuju za ICT (tehnička) zanimanja: mada svet ICT-a migrira kao “**software**” varijantama koje bi mogle biti privlačne za žene (“um caruje snaga klade valja”)...
- Predistorija obrazovanja (pismenost, računarska pismenost, poznavanje engleskog jezika...) utiče na krivu učenja u ICT svetu i formiranje navika u korišćenju ICT usluga...
- Finansijska moć je u rukama muškaraca, a kada je u rukama žena često postoji dilema kako utrošiti taj novac (na porodicu/domaćinstvo ili telekom usluge)...
- Žene ponajviše koriste e-mail i web usluge, naglasak bi trebalo dati na e-business, e-government, distant learning, e-entertainment i slične oblasti gde žene mogu veoma brzo postići sjajne rezultate...
- Žene treba da “dešifruju” ICT tehnologije, da se oslobode tehnofobije, i iskoriste ljudsku stranu tehnologije što tokom vremena može popraviti loše opšte statistike (u BiH i nema preciznih statistika, BiH se često ne može naći u važnim svetskim izveštajima).

Finalne poruke...

- Politika obično ima "drugačiju" listu državnih i drugih prioriteta...
- "Buđenje" žena u politici takođe ne ide dovoljno brzo, a to direktno utiče i na ostale oblasti života...
- Ženama mora biti obezbeđeno bolje obrazovanje u oblasti ICT-a, veće poznavanje političkih mehanizama koji utiču na zakone, pravila i uopšte na rad regulatora...
- Političarima treba ukazati na probleme rodne ravnopravnosti, mora se delovati preventivno... Političare takođe treba obrazovati, jer su obično računarski /i u ICT smislu uopšte/ nepismeni ili nedovoljno pismeni... Zakoni se sporo donose, a još sporije primenjuju...
- Liberalizacija telekomunikacionog tržišta u BiH (od 2006.) je sjajna prilika za aktivno uključivanje žena u projekte koji će izmeniti načine komuniciranja u BiH...

Hvala na pažnji...

...Pitanja i odgovori...

a.resan@telekomsrpske.com